

УДК 78.071.1(477)

DOI:

*Наталія Ек, старший викладач кафедри музикознавства та фортепіано
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*

РЕДАКТОРСЬКО-ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ФЕДОРА НАДЕНЕНКА

Статтю присвячено розкриттю основних напрямів редакторсько-видавничої діяльності Федора Надененка. Окреслено широку палітру нотних видань в упорядкуванні й під редакцією митця: зібрань творів українських композиторів-класиків М. Лисенка (20 тт.), К. Стеценка (5 тт.), Я. Степового (3 тт.), фортепіанних поліфонічних творів Й.-С. Баха, хорових, вокальних, фортепіанних творів сучасних українських композиторів. Досліджено роль Ф. Надененка в розвитку редакторсько-видавничої справи в Україні та значення його редакторсько-видавничої діяльності для збереження, публікації й популяризації творчості українських композиторів.

Ключові слова: Федір Надененко; композитор; музика; редакторська праця; нотні видання.

Літ. 15.

*Nataliia Ek, Senior Lecturer of the Music Studies and Piano Playing
Department of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

EDITORIAL AND PUBLISHING ACTIVITIES OF FEDIR NADENENKO

The article reveals the main directions of the editorial and publishing activities of Fedir Nadenenko – a composer, virtuoso pianist, theorist and experienced music editor. He worked fruitfully in various genres, in the opera and ballet theatre, in the Philharmonic, on the radio as well as edited works by classics and modern composers.

The article outlines a wide range of music editions arranged and edited by the artist, especially collections of works by such Ukrainian classical composers as M. Lysenko (20 vols.), K. Steitsenko (5 vols.), J. Stepov (3 vols.); Piano polyphonic works by J.-S. Bach; choral, vocal and piano works by modern Ukrainian composers in editions: “Lysenko M. Music to the “Kobzar” by Taras Shevchenko”, “Choral works by Ukrainian Soviet composers”, “Choral works by Ukrainian Soviet composers on the poetry by Taras Shevchenko”, “Piano works by Ukrainian Soviet composers”, “Ancient Ukrainian folk songs and romances”, “Romances by Ukrainian Soviet composers”, etc.

The role of F. Nadenenko in the development of the Ukrainian editorial and publishing field is studied. It was found that the aim of his purposeful work in several interrelated areas of cultural and social activities was to preserve, research, publish and promote the creative work of Ukrainian composers in the difficult times of the totalitarian regime. F. Nadenenko was not only the music editor of the publishing house “Art”, but also a specialist who tried to preserve the heritage of Ukrainian classical composers in printed copies and to publish works by contemporary composers and his own compositions, which today form the basis of Ukrainian concert and pedagogical repertoire. A lot of them remained in scientific circulation and artistic and educational practice thanks to publications edited by F. Nadenenko. Today, they are introduced into music education programs in secondary schools and art faculties of higher education institutions.

Keywords: Fedir Nadenenko; a composer; music; an editorial work; music editions.

Постановка проблеми. Палітра творчої діяльності Ф. Надененка багатобарвна. Вона охоплює композицію, фортепіанне виконавство, глибокі теоретичні дослідження, а також музичне редагування, видавничу, організаційну і громадську справу. Свою дослідницьку працю Надененко розпочав після закінчення консерваторії й уже в 1925 р. вийшов друком перший випуск основних положень теорії Болеслава Яворського “Будова музичної мови” [1] у викладі його колишнього учня Ф. Надененка. Редакторсько-видавничу діяльність Надененка у співпраці з іншими відомими композиторами сприяла появі багатотомних видань – зібрань творів українських композиторів-класиків М.

Лисенка, К. Стеценка, Я. Степового, хорових і вокальних творів українських авторів, а також появи українського перекладу коментарів до видання Двоголосних і Триголосних інвенцій Й.-С. Баха за редакцією Ф. Бузоні. Ці видання стали творчо-науковою лабораторією для українських дослідників, виконавців, яка зберігає актуальність і на сьогоднішньому етапі.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Коротку біографічну інформацію про Федора Надененка можна почерпнути у працях М. Лагутича, Ю. Малишева, А. Мухи, І. Татарської, А. Рудницького, його фортепіанна і камерно-вокальна спадщина розкривається доволі фрагментарно у працях В. Клима, К. Гаран, Н. Ревенко, О. Баси. Редакційно-видавничу спадщину Ф. Надененка у сучасній

музикознавчій літературі майже не розкривається.

Мета дослідження полягає в окресленні особливостей редакційно-видавничої діяльності українського композитора Федора Надененка.

Виклад основного матеріалу. Федір Надененко багато років був музичним редактором видавництва “Мистецтво”, заснованого в 1932 р. в Харкові, а від 1935 рр. – воно діяло в Києві й займалося публікацією музичних, образотворчих і драматургічних видань. Власне, на основі цього видавництва у 1967 р. утворилося відоме сьогодні видавництво “Музична Україна”.

До важливих здобутків редакторської праці Ф. Надененка належить двадцятитомне зібрання творів М. Лисенка, яке Державне видавництво “Мистецтво” розпочало друкувати в 1950 р. Редколегія виконала значну за обсягом роботу з підготовки до друку творів М. Лисенка. Значну допомогу редакційній колегії у розшуку та збиранні творів, рукописів-автографів М. Лисенка подали: рукописний відділ Державної бібліотеки і Державного центрального музею музичної культури з Москви, Державна публічна бібліотека АН УРСР (Київ) та її Львівський філіал, Державний театральний музей (Київ), нотні бібліотеки Московської державної та Київської державної консерваторій, рукописний відділ інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР (Київ), а також члени родини композитора – син Остап Лисенко та донька Катерина Лисенко – власники особистого архіву композитора. Завдяки цьому в розпорядження редакційної колегії надійшла значна кількість невиданих до цього часу рукописів, що мають унікальну цінність, а також автографи багатьох творів друкованих раніше. Це дало змогу включити до видання низку неопублікованих творів М. Лисенка, а також провести ретельну перевірку виданих раніше. До редакційної роботи як редакторів окремих томів, крім членів редколегії, запрошувались кваліфіковані музиканти-фахівці – проф. М. Вілінський та композитори О. Зноско-Боровський і Ф. Надененко. Редколегія додержувалась таких принципів: цілковитого збереження авторського нотного тексту; подання літературного тексту за сучасною орфографією; подання текстів до “Кобзаря” Шевченка за “Повною збіркою творів Т. Г. Шевченка у п’яти томах” (Київ, 1939); дотримання подання музичної термінології (визначення темпів, нюансів) за оригіналом; незакінчені твори М. Лисенка були доопрацьовані редакторами окремих томів, про що зазначено у передмові до них; до кожного

тому додано портрети та факсиміле творів Лисенка, а також вступні статті редакторів тому. “Двадцятитомне видання творів М. Лисенка друкувалося за таким планом: I, II, III томи – музика до “Кобзаря” Т. Г. Шевченка; IV, V, VI, VII, VIII, IX томи – оперна та театральна музика; X, XI – вокальні твори на тексти різних авторів; XII – камерно-інструментальні твори; XIII, XIV – твори для фортепіано; XV, XVI, XVII, XVIII, XIX, XX – обробки українських народних пісень” [6, 10].

Серед редагованих Ф. Надененком – II і III Томи Зібрання творів М. В. Лисенка, які містять цілісно цикл творів Музика до “Кобзаря” Т. Шевченка (крім кантат, що ввійшли до I тому), а це: хори, вокальні ансамблі, солоспіви (пісні та романси). За основу цього видання, як зазначив редактор, “взято як усі надруковані до цього часу твори, так і авторський рукопис до “Заповіту”, що знаходиться в архіві покійного композитора” [4, 7]. У вступній статті до другого тому Ф. Надененко, як музичний редактор, писав: “В 1868 р. Львівське товариство “Громада” постановило святкувати Шевченківські роковини великим літературно-музичним вечором. Представники “Громади” звернулися до М. В. Лисенка, що тоді вчився в Лейпцігській консерваторії, з проханням написати для цього свята музику до “Заповіту” з “Кобзаря”. Лисенко відгукнувся на прохання “Громади” і написав великий вокальний твір для тенора соло, чоловічого хору та фортепіано” [4, 7]. Тож “Заповіт” став першим твором цього циклу. За час навчання в Лейпцігу М. Лисенко створив низку творів на вірші з “Кобзаря”, а в 1870 в р. здійснив публікацію першої серії циклу в лейпцігського видавця Редера. Впродовж усього творчого життя Лисенко звертався до поезії з Кобзаря. “В роки 1872, 1875, 1885, 1890, 1893, 1897 київське музичне видавництво “Корейво-Ідзіковський” друкує окремими серіями названий цикл” [4, 7]. У радянські часи певна кількість творів з циклу Лисенка Музика до “Кобзаря” Т. Шевченка неодноразово з’являлася друком у різних музичних видавництвах (Державне видавництво України – 1927 р., видавництво “Книгоспілка” – 1927 р., видавництво “Мистецтво” – 1932–1933 рр.). Другий том містить 22 твори: 14 хорів, один квартет, одне тріо та шість дуетів.

До третього тому ввійшли солоспіви – пісні та романси. Музичний редактор зазначав, що у розміщенні творів цього тому “додержано серійного розподілу автора” [4, 7]. Ф. Надененко, редагуючи II і III томи, займався: виправленням редакторських, коректорських та друкарських помилок попередніх видань; виправленням

очевидних огріхів орфографії голосоведення; упорядкував темпи, розміри групування, ліги, агогічні та динамічні позначення нюансування; заміною української музичної термінології, оскільки вона не відповідала тогочасним нормативам музичної термінології; доопрацював у одному рукописному творі фактуру за характером, зокрема супровід [4, 7].

У 1963 р. в Києві вийшов друком окремих збірник хорових творів “Лисенко М. Музика до “Кобзаря” Т. Г. Шевченка” [7], здійснений на основі другого тому зібрання творів композитора, редактованого Ф. Надененком.

У восьмому тому зібрання творів М. Лисенка вміщено: дві оперети – “Чорноморці” за п’єсою Я. Кухаренка – лібрето М. Старицького і “Наталка Полтавка” за п’єсою І. Котляревського, музику до одноактної п’єси-феєрії М. Старицького “Чарівний сон”, окремі номери з незакінченої опери “Саффо” та одноактну оперу-мініатюру “Ноктюрн”. Музичну редакцію творів, що ввійшли до цього тому, Ф. Надененко здійснив за таким матеріалом: “Чорноморці” за клавiром видання 1886 року; “Наталка Полтавка” – за виданням “Наталка Полтавка”, перша українська оперета у 3-х діях І. Котляревського. Музику впорядкував М. Лисенко. Лейпциг, 1889; “Ноктюрн” – за клавiром видання 1913 року (посмертне видання). Музика до п’єси “Чарівний сон” та фрагменти з опери “Саффо” друкувалися вперше за рукописним матеріалом, що зберігався у кабінеті-музеї М. Лисенка при Київській консерваторії.

При редагуванні цього тому музичним редактором Ф. Надененком було: виправлено редакторські та друкарські помилки старих видань; упорядковано визначення фразування, агогічних та динамічних відтінків, а також ритмічного групування; у творах, що друкувалися вперше з рукописів, в місцях, де автор лише накреслив ескіз викладу супроводу, дописано фактуру. Супровід до останнього аріозо Фаона з оп. “Саффо” написав видатний український композитор Левко Ревуцький.

Десятий том зібрання творів М. Лисенка увiбрав хори та вокальні ансамблі, написані на тексти різних авторів. Том охопив 18 творів: вісім хорів, одне тріо та сім дуетів (два дуети подано двічі – для жіночих та чоловічих голосів). Ф. Надененко у вступному слові зазначив, що “за основу видання взято як всі надруковані до цього часу твори, так і авторські рукописи, що знаходяться в архіві покійного композитора, а саме: хор “Тихесенький вечір” на слова М. Самійленка, тріо “Сонце ся сховало” на слова С. Воробкевича та дует “Баламут” на народні слова” [5, 7].

При редагуванні десятого тому музичний редактор Ф. Надененко займався: виправленням редакторських, коректорських та друкарських помилок попередніх видань; упорядкував темпи, розміри, групування, ліги, агогічні та динамічні позначення нюансування [5, 7].

У 1926–27 рр. було опубліковано Двоголосні інвенції Й.-С. Баха у редакції Ф. Бузоні, а 1930 року вийшли друком також у видавництві “Київське музичне підприємство” Триголосні інвенції Й.-С. Баха за редакцією Ф. Бузоні. До цих видань Ф. Надененко здійснив переклад коментарів редактора [2; 3].

У 1955 р. вийшов друком збірник “Старовинні українські народні пісні та романси” [10], до якої упорядник Ф. Надененко включив обробки українських народних пісень для голосу в супроводі фортепіано, здійснених М. Лисенком, В. Зарембою, О. Спендіаровим, К. Стеценком, В. Косенком, Ф. Надененком.

Для збірника “Вибрані фортепіанні твори української класики”, опублікованого у 1955 році в київському видавництві “Мистецтво”, Ф. Надененко закінчив за ескізами М. Лисенка його фортепіанний твір “Біля моря вночі” (“Хвильові образки”) [9, 218].

Наступною редакторською працею Ф. Надененка стало видання у 1957 р. нотної збірки “Хорові твори українських радянських композиторів”. Музичну редакцію творів композитор здійснював разом з В. Полевим (39 творів). До збірки ввійшли композиції М. Вериківського, М. Леонтовича, Г. Верьовки, К. Стеценка, Я. Степового, П. Козицького, Г. Жуковського, Ю. Мейтуса, А. Штогаренка, А. Коломійця, М. Колесси, С. Козака, А. Кос-Анатольського, Г. Гембери, Л. Ревуцького, Б. Лятошинського і Ф. Надененка [14]. Значним здобутком тогочасної нотовидавничої справи стала публікація у 1966 р. збірки “Хорові твори українських композиторів на слова Тараса Григоровича Шевченка” [15] під редакцією Ф. Надененка. Видання містить 37 композицій для мішаних, чоловічих та жіночих хорів а capella та з супроводом фортепіано авторства М. Лисенка, С. Воробкевича, Д. Роздольського, К. Стеценка, Я. Степового, Г. Топольницького, В. Косенка, М. Вериківського, Є. Козака, Г. Гембери, М. Іжакевича, Ф. Колесси, А. Коломійця, С. Людкевича, Б. Лятошинського, Л. Ревуцького, Ю. Мейтуса, Ф. Надененка, М. Радзівського, Є. Юцевича.

Для популяризації камерно-вокальної творчості українських композиторів було опубліковано об’ємну збірку романсів [8], до якої редакційна колегія видання у складі Г. Майбороди,

М. Дремлюги, Ф. Надененка в музичній редакції Г. Гембери і В. Полевого ввели композиції (41 солоспів) Я. Степового, В. Косенка, П. Гайдамаки, К. Данькевича, М. Дрімлюги, М. Жербіна, О. Зноско-Боровського, В. Кирейка, П. Козицького, А. Коломійця, А. Кос-Анатольського, Л. Ревуцького, Б. Лятошинського, Г. Майбороди, Ю. Мейтуса, Ф. Надененка, М. Радзівського, Ю. Рожавської, Т. Сидоренко-Малюкової.

Працюючи як композитор і в жанрі фортепіанної музики, Ф. Надененко опублікував також чимало нотних збірок для фортепіано, як-от видрукувана у 1961 р. [13]. До видання увійшли: дві п'єси із "Сюїти на українські народні теми" В. Барвінського, (це було сміливим кроком редактора, адже композитор Барвінський лише три роки перед тим вийшов із ув'язнення); Прелюди В. Барабашова і М. Жербіна, Балада М. Вілінського, п'єси В. Довженка, М. Дремлюги, М. Колесси, А. Коломійця, В. Косенка, Б. Лятошинського, Т. Маєрського, Ф. Надененка, Л. Ревуцького, М. Сільванського, Р. Сімовича, М. Скорульського, І. Шамо. Упорядники видання М. Дремлюга, К. Михайлов і Ф. Надененко подали також передмову, в якій фрагментарно охарактеризували творчість сучасних українських композиторів та їхній доробок у галузі фортепіанної музики.

Продовжуючи працю над упорядкуванням творчості українських композиторів-класиків та її публікацію у багатотомних виданнях, Ф. Надененко ввійшов разом із М. Гордійчуком, В. Кирейком, П. Козицьким, В. Стеценком, П. Тичиною, В. Юдіною до редакційної колегії з видання зібрання творів Кирила Стеценка у 5 томах, які вийшли в світ у 1963 році у видавництві "Мистецтво" [12]. Ф. Надененко також став музичним редактором двох частин I тому, до яких увійшли хорові твори композитора. Зібрання творів Якова Степового у 3 томах [11] охопило композиції відомого українського композитора в музичній редакції Ф. Надененка, проте видання вийшло у 1964–65 рр., вже після смерті редактора і члена редакційної колегії.

Висновки. Федір Надененко з особливою зацікавленістю займався видавничою справою. Його називали засновником нотно-видавничої справи в Україні. Він редагував музичну спадщину західноєвропейських (Й. Баха) та українських класиків, а також дев'ять з двадцяти томів творів Миколи Лисенка. До кожного з томів творів М. Лисенка, які редагував Надененко, він намагався подати лаконічне вступне слово, де пояснював особливості друку, рукописів основоположника української професійної музики,

невідомі факти про написання того чи того твору, біографічні дані М. Лисенка. Завдячуючи такій плідній діяльності Ф. Надененка, ми сьогодні маємо в користуванні видання спадщини класиків української музики М. Лисенка, К. Стеценка, Я. Степового та ін., які на сучасному етапі становлять основу українського концертного та педагогічного репертуару, бо у сьогоднішніх умовах годі сподіватись на державну цілеспрямовану підтримку перевидання і доповнення віднайдених рукописів українських композиторів, які здійснюються переважно індивідуальними зусиллями окремих дослідників, виконавців та педагогів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антропова Т. Київські учні Болеслава Яворського: специфіка становлення композиторських індивідуальностей Пилипа Козицького та Михайла Вериківського (на прикладі аналізу камерних творів 10–20-х років ХХ ст.). *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. Київ, 2014. Вип. 112. С. 96–123.
2. Бах Й.-С. Двоголосні інвенції / За редакцією Ф. Бузоні; переклад [коментарів] Ф. Надененка. Київ, 1930. 34 с.
3. Бах Й.-С. Триголосні інвенції / За редакцією Ф. Бузоні; переклад [коментарів] Ф. Надененка. Київ, 1930. 39 с.
4. Лисенко М. Зібрання творів: у 20 тт. Т. II. Київ, 1950. С. 7.
5. Лисенко М. Зібрання творів: у 20 тт. Т. X. Київ, 1951. С. 7.
6. Лисенко М. Зібрання творів: у 20 тт. Т. XX. Київ, 1959. С. 3; 7–12.
7. Лисенко М. Музика до "Кобзаря" Т. Г. Шевченка [Ноти]: хорові твори / Музична редакція Ф. Надененка; літературна редакція М. Рильського. К., 1963. 56 с.
8. Романи українських радянських композиторів [Ноти]: для голосу з фортепіано / Редакційна колегія: Г. Майборода, М. Дремлюга, Ф. Надененко; муз. ред. Г. Гембера, В. Полевой. Київ, 1957. 216 с.
9. Рудницький А. Українська музика: Історично-критичний огляд. Мюнхен, 1963. С. 358.
10. Старовинні українські народні пісні та романси: Для співу з фортепіано / Упорядник Ф. Надененко. Київ, 1955. 93 с.
11. Степовий Я. Зібрання творів в 3 томах: Т. 1: Інструментальні твори, Т. 2: Солоспіви та вокальні ансамблі, Т. 3: Хори / Редакційна колегія: М. Дремлюга, А. Лазаренко, Ф. Надененко, М. Рильський, Т. Шеффер, В. Юдіна. Київ, 1964; 1965.

12. Стеценко К. Хорові твори [Ноти] / Муз. ред. Ф. Надененка; літ. ред. П. Тичини. *К. Стеценко: Зібрання творів у 5 томах* / Редакційна колегія: М. Гордійчук, В. Кирейко, П. Козицький, Ф. Надененко, В. Стеценко, П. Тичина, В. Юдіна; Т. 1, Ч. 1, Ч. 2. Київ, 1963. 145 с.

13. Фортепіанні твори українських радянських композиторів [Ноти] / Упорядкування і передмова Дремлюги М., Михайлова К., Надененка Ф. К.: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури, 1961. 255 с.

14. Хорові твори українських радянських композиторів [Ноти]: 1917–1957 / Муз. ред.: Ф. Надененко, В. Полевой. Київ, 1957. 209 с.

15. Хорові твори українських композиторів на слова Тараса Григоровича Шевченка [Ноти]: [мішані, чоловічі та жіночі хори а capella та з супроводом фортепіано] / Редактор Ф. Надененко. Київ, 1961. 166 с.

REFERENCES

1. Antropova, T. (2014). Kyivski uchni Boleslava Yavorskoho: spetsyfika stanovlennia kompozytorskykh individualnostei Pylypa Kozyt'skoho ta Mykhaila Verykivskoho (na prykladі analizu kamernykh tvoriv 10–20-tykh rokiv XX st.) [Kyiv students of Boleslav Yavorskiy: the specifics of the formation of the composer's personalities Pylyp Kozyt'skiy and Mykhaylo Verykivskiy (on the example of the analysis of chamber works of the 10-20s of the XX century)]. Scientific Bulletin of the P.I. Tchaikovsky National Academy of Music of Ukraine. Kyiv, Vol. 112, pp. 96–123. [in Ukrainian].

2. Bakh, Y.-S. (1930). Dvoholosni inventsii [Two-part inventions]. (Ed.). F. Busoni; translation [comments] by F. Nadenenko. Kyiv, 34 p. [in Ukrainian].

3. Bakh, Y.-S. (1930). Tryholosni inventsii [Three-part inventions]. (Ed.). F. Busoni; [translation [comments] by F. Nadenenko. Kyiv, 39 p. [in Ukrainian].

4. Lysenko, M. (1950). Zibrannia tvoriv: u 20 tt. [Collection of works: in 20 vols]. Vol. II. Kyiv, p. 7. [in Ukrainian].

5. Lysenko, M. (1951). Zibrannia tvoriv: u 20 tt. [Collection of works: in 20 vols]. Vol. X. Kyiv, p. 7. [in Ukrainian].

6. Lysenko, M. (1959). Zibrannia tvoriv: u 20 tt. [Collection of works: in 20 vols]. Vol. XX. Kyiv. pp. 3; 7–12. [in Ukrainian].

7. Lysenko, M. (1963). Muzyka do "Kobzaria"

T. H. Shevchenka [Noty]: khorovi tvory [Music to "Kobzar" by Taras Shevchenko [Sheet music]: choral works]. Music edition by F. Nadenenko; literary edition of M. Rylsky. Kyiv, 56 p. [in Ukrainian].

8. Romansy ukrainskykh radianskykh kompozytoriv [Noty]: dlia holosu z fortepiano (1957). [Romances of Ukrainian Soviet composers [Sheet music]: for voice with piano]. Editorial board: G. Maiboroda, M. Dremlyuga, F. Nadenenko; music. ed. G. Gember, V. Field]. Kyiv, 216 p. [in Ukrainian].

9. Rudnytskyi, A. (1963). Ukrainska muzyka: Istorychno-krytychnyi ohliad [Ukrainian music: Historical and critical review]. Munich, p. 358. [in Ukrainian].

10. Starovynni ukrainski narodni pisni ta romansy: Dlia spivu z fortepiano (1955). [Ancient Ukrainian folk songs and romances: For singing with a piano]. (Ed.). F. Nadenenko. Kyiv, 93 p. [in Ukrainian].

11. Stepovyi, Ya. (1964; 1965). Zibrannia tvoriv v 3 tomakh: T. 1: Instrumentalni tvory, T. 2: Solospiv ta vokalni ansambli, T. 3: Khory [Collection of works in 3 volumes: Vol. 1: Instrumental works, Vol. 2: Solo songs and vocal ensembles, Vol. 3: Choirs]. (Ed.). M. Dremlyuga, A. Lazarenko, F. Nadenenko, M. Rylsky, T. Schaeffer, W. Yudin. Kyiv. [in Ukrainian].

12. Stetsenko, K. (1963). Khorovi tvory [Noty] [Choral works [Sheet music]]. Vol. 1, Part 1, Part 2. Music edition by F. Nadenenko; literary edition of P. Ticina. *K. Stetsenko. Collection of works in 5 volumes*. Editorial board: M. Gordiychuk, V. Kireiko, P. Kozyt'skiy, F. Nadenenko, V. Stetsenko, P. Tychyna, V. Yudina]; Kyiv, 145 p. [in Ukrainian].

13. Forteipianni tvory ukrainskykh radianskykh kompozytoriv [Noty] (1961). [Piano works of Ukrainian Soviet composers [Sheet music]. Arrangement and preface by Dremlyuga M., Mykhailova K., Nadenenko F. Kyiv. 255 p. [in Ukrainian].

14. Khorovi tvory ukrainskykh radianskykh kompozytoriv [Noty]: 1917–1957 (1957). [Choral works of Ukrainian Soviet composers [Sheet music]: 1917–1957]. Music edition by: F. Nadenenko, V. Polevoy. Kyiv, 209 p. [in Ukrainian].

15. Khorovi tvory ukrainskykh kompozytoriv na slova Tarasa Hryhorovycha Shevchenka [Noty]: [mishani, cholovichi ta zhinochi khory a capella ta z suprovodom fortepiano] (1961). [Choral works of Ukrainian composers on the words of Taras Hryhorovych Shevchenko [Sheet music]: [mixed, male and female choirs a capella and with piano accompaniment]. Editor F. Nadenenko. Kyiv, 166 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 25.11.2020

